

RAS Rasspecifika avelsstrategier

Nova scotia duck tolling retriever

FRAMSIDA

Rasspecifika Avelsstrategier – RAS
för Nova scotia duck tolling retriever - Tollare

Bild (på flera olika tollare)

+ logga (valfri plats)

Version RAS-revidering 2019,

framtagen ur RAS 2005 och 2014 av Nova scotia duck tolling retriever klubben

Rasklubben Nova scotia duck tolling retrieverklubben, Tollarklubben, har följande övergripande mål för tollarrasen:

- väcka intresse för att främja avel av mentalt och fysiskt sunda, jaktligt och exteriört fullgoda rasrena hundar
- bevara och utveckla rasens specifika egenskaper och verka för utveckling av dressyr och praktiskt bruk av denna
- informera och sprida kunskap om rasens beteende, dess fostran, utbildning och vård
- bevaka och arbeta med frågor som har ett rasset specifikt intresse för hundägaren och hundägandet

Inledning

RAS för Nova scotia duck tolling retriever, fortsättningsvis benämnd tollare. Detta dokument är tänkt att användas i det dagliga arbetet i klubben och hos dess uppfödare. Det beskriver rasens nuläge och vilka mål och strategier som behövs för att rasen ska fortsätta utvecklas positivt. Det övergripande målet är att tollaren ska vara en frisk, sund allsidig jakthund som även lämpar sig att vara en aktivitet- och familjehund som följer samhällets krav.

Tollarklubben följer SKKs avelspolicy: ”Rasens utveckling och framtid grundar sig på uppfödarnas val av avelsdjur och att aveln måste vara målinriktad, långsiktig och hållbar, så att den inte leder till brister avseende hälsa, funktion, mentalitet eller exteriör. En förutsättning för detta är, att rasen inte töms på genetisk variation.”

Vidare fastställer SKKs grundregler att:

”Hundavel ska bedrivas på ett sådant sätt att det främjar både tikens och avkommans hälsa och välbefinnande. Varje medlem som upplåter sin hund till avel ska vara väl förtrogen med SKKs avelspolicy samt med rasens standard, provregler, registreringsregler och rasset specifika avelsstrategi, samt aktuella bestämmelser i djurskyddslagstiftningen. Uppfödningen ska ske kvalitetsmedvetet och med stort ansvar.”

Detta RAS-dokument innehåller rasset specifika handlingsplaner för vår ras tollaren som Svenska Kennelklubbens kennelfullmäktige 2001 beslutade om ska finnas för varje ras. RAS tillsammans med SKKs grundregler, stadgar och policys samt djurskyddslagstiftningen ska användas som vägledning i avelsarbetet för tollaren. Dokumentet tas fram av rasklubben i samarbete med uppfödarna och fastställs av SKKs Avelskommitté.

RAS är inget regelverk, utan en vägledning i rasklubbens och uppfödarnas gemensamma strävan att långsiktigt säkerställa en frisk, sund och funktionell hundras.

Baserat på nulägesbeskrivningen har avelsmål och strategier skapats för de kommande fem åren utifrån de långsiktiga målen som sträcker sig över en tioårsperiod.

I dagens samhälle utvecklas tekniken hela tiden. Utvecklingen avser både tester/undersökningar vi kan utföra på våra hundar och möjligheten att sprida olika typer av information. Informationen kan röra såväl enskilda individer och specifika grupper av hundar, som allmän information om rasen eller hunden som art. Detta informationsflöde kräver att alla uppfödare, hanhundsägare och övriga som är intresserade av rasen hela tiden bör ha ett källkritiskt tänkande till allt det de läser. Fokus för aveln bör hela tiden ligga på rasen som helhet.

De kortsiktiga målen och strategierna i RAS ska läsas och följas så långt det går, men man måste vid val av avelsdjur även se till helheten och använda sunt förnuft.

Tollarklubben vill att fokus ska ligga på att avla med rasens bästa i åtanke. Avel som grundar sig på personliga och/eller känslomässiga beslut som inte gynnar rasen som helhet ska undvikas i möjligaste mån. Ledord att tänka på vid avel är ”Tillsammans med fokus på rasens bästa”.

**“If you want to go fast, go alone.
If you want to go far, go together”**

Afrikanskt ordspråk

Historia

Från Kanadensiska Tollarklubben: Tollerclub of Canada:

”Background:

The Nova Scotia Duck Tolling Retriever, or Toller for short, is a medium-sized breed of gundog bred primarily for hunting. It is the smallest of the retrievers, and is often mistaken for a small Golden Retriever. Tollers are known to be intelligent, alert, high-energy dogs. Tollers get their name because of their ability to lure or “toll” waterfowl within gunshot range. The breed originated in southwestern Nova Scotia, Canada, where they were used for tolling and retrieving ducks.

History:

The breed was developed in the community of Little River Harbour in Yarmouth County, Nova Scotia, around the beginning of the 19th century to toll waterfowl and as an all purpose hunting dog. The breed was originally known as the Little River Duck Dog or the Yarmouth Toller. Its exact origins are not known but it appears that possibly spaniel and setter Pointer-type dogs, retriever-type dogs, and rabbit hounds were used to develop the breed. Farm collies also went into the mix as many became herding dogs as well as hunting dogs and family pets.

The Toller was officially admitted to the Canadian Kennel Club in 1945. Declared the provincial dog of Nova Scotia in 1995, the breed is the only Canadian breed recognized in this way.”

Som alla raser har naturligtvis även tollaren en uråldrig, sägenomspunnen historia! Liksom övriga retrieverraser är tollaren en jakthund, framavlad för att apportera döda eller skadade fåglar. Tollaren skiljer sig dock från de övriga retrieverraserna genom att den även används innan skottet för att locka fåglarna inom skothåll, det är detta som kallas för tolling. Det finns dokumentation redan från 1600-talet som visar att Mic-mac indianerna använde sig av små röda hundar för lockjakt, men det dröjde ända till 1945 innan tollaren blev godkänd som ras hos Kanadensiska Kennelklubben. Då registrerade Colonel Colwell på Nova Scotia de första 15 hundarna, ingen av dessa finns återfinns dock i dagens stamtavlor. Under 50-talet fanns det bara fyra uppfödare av tollare i Kanada, dessa registrerade emellertid inte sina hundar, antagligen tyckte man det var för dyrt och komplicerat. Men 1958 slöt sig tre av dessa uppfödare samman och registrerade 13 vuxna hundar (alla ganska nära släkt) och 1959 registrerades sedan den första tollarkullen. Man tror dock att det har använts fler hundar än vad som framgår av stamtavlorna. Uppfödarna brydde sig helt enkelt inte om att registrera alla hundar de hade, eftersom det var både besvärligt och dyrt och man kan nog räkna med att de äldre stamtavlorna med stor sannolikhet inte alltid är helt korrekta. Även i Sverige har man använt sig av tolling som jaktform, vilket finns beskrivet i äldre jaktlitteratur. Trots det kom den första tollaren inte till Sverige förrän 1984, men redan 1985 registrerades de första kullarna. Därefter ökade registreringssiffrorna snabbt, för att stabilisera sig i början på 1990-talet. I början startade tollarna i Sverige enbart på retrieverjaktprov, med första tollaren till pris 1987. 1997 hölls de första inofficiella tollingjaktproven och vid klubbmötet 2000 beslutade Tollarklubbens medlemmar att tollingjaktproven skulle få officiell status. Det första historiska officiella tollingjaktprovet ägde rum i maj 2007. Till att börja med fanns endast nybörjarklass och öppenklass, men 2012 infördes även elitklass och därmed möjligheten att erövra titeln Svensk Tollingjaktprovschampion, SE J(t)CH.

Innehåll

Inledning.....	2
Sammanfattning.....	7
Population och Avelsstruktur.....	7
Hälsa.....	7
Exteriör.....	8
Funktion.....	8
Mentalitet.....	8
Mål och strategier.....	9
Population och Avelsstruktur-mål och strategier.....	11
Hälsa – Mål och Strategier.....	12
Exteriör- mål och strategier.....	14
Funktion- mål och strategier.....	15
Mentalitet- mål och strategier.....	16
Nuläges-beskrivning.....	17
Population och avelsstruktur.....	18
Population, Registreringar.....	18
Genomsnittlig kullstorlek.....	18
Inavelsökning.....	18
Barnbarns kurva.....	19
Generationsintervall.....	19
Importer genom åren.....	20
Hälsa.....	21
Bakgrund.....	21
Nuläge.....	22
Autoimmuna sjukdomar.....	22
Hormonsrelaterade sjukdomar.....	22
Höftledshälsa.....	23
HD-index.....	24
Armbågsleds status.....	25
Ögonhälsa.....	26
Övrig hälsa och avvikelser.....	26

Övriga rasspecifika DNA-tester.....	27
Exteriör	30
Bakgrund.....	30
Nuläge.....	30
Funktion.....	32
Bakgrund.....	32
Nuläge.....	32
Tollingjaktprov.....	32
Funktionsbeskrivning Retriever (FB-R).....	33
Mentalitet.....	33
Bakgrund.....	33
Nuläge.....	34
BPH	34
Ordlista	37
Källförteckning.....	38
Bilagor.....	39

Bilagor*

Bilaga 1a – Agria Breed Profiles Liv 2011-2016

Bilaga 1b – Agria Breed Profiles Veterinärvård 2011-2016

Bilaga 2a - Hälsoenkäter 2003, 2005

Bilaga 2b – Hälsoenkät 2016

Bilaga 3 - SKK policyuttalanden

Bilaga 4 – Exteriör Raskompendium 2015

Bilaga 5 – Varför 0:ar våra hundar på tollingjaktprov

Bilaga 6 – BPH-500 analys

Bilaga 7 - Dokumentation av arbetet med RAS och utlåtande föregående RAS

Bilaga 8 – Frågeställningar Rasproblematik från SKK

** bilagorna är samlade i en egen pdf-fil.*

Sammanfattning

Tollaren är en förhållandevis ny ras i Sverige. Den första kom hit 1984, men i hemlandet Kanada går historien så lång tillbaka som till mitten av 1600-talet.

Tollaren är liksom alla andra retrievers en jakthund, framavlad för att apportera döda eller skadade fåglar. Tollaren skiljer sig dock från övriga retrieverraser eftersom den även används för att locka fåglarna inom skotthåll. Det är detta som kallas för tolling.

Population och Avelsstruktur

Tollarnas avelsbas är liten. Dagens tollare härstammar alla från tretton hundar som var de första som registrerades i Kanada i slutet av 50-talet. Därför är det fortsatt viktigt att hålla inavelsgraden låg och att undvika att göra om liknande kombinationer samt ta hänsyn till barnbarnskurvan. Det är också viktigt använda äldre hanhundar som ej tidigare gått i avel. Antalet registrerade tollare ligger omkring 370st per år, antalet har minskat lite de senaste åren

Hälsa

Tollaren är en hund utan större problem med sjukdomar. Hälsoenkät 2016 visar att de flesta tollarägare anser att de har en frisk hund.

Ungefär 5 % av individerna drabbas av autoimmuna sjukdomar som omfattar bl.a. SRMA (Hjärnhinneinflammation), IMRD (Ledhinneinflammation) och SLE-liknande sjukdom. Alla dessa gick förr under samlingsnamnet "Tollarsjuka". Idag vet vi mer om behandling av dessa sjukdomar och det är eftersträvsamt att få en exakt diagnos, istället för att använda sig av den gamla ospecifica benämningen "Tollarsjukan". Sjukdomarna är kronisk och kan i dagsläget inte botas men symptomen kan lindras med bl.a. kortisonbehandling. Ärftligheten är inte påvisad eftersom sjukdomarna är av en komplex natur. Det betyder att flera genetiska parametrar samverkar med miljöfaktorer och orsakar att hunden blir sjuk.

Beträffande HD så drabbas drygt 13 % av population, de flesta med grad C.

Från årsskiftet 2016 har Tollarna fått HD-index. Index innebär att man, förutom individens eget röntgenresultat för HD, även tar hänsyn till släktingars resultat för att skatta hundens nedärvningsförmåga avseende HD. Index för HD skattas rutinmässigt varje vecka och värdena publiceras i SKKs Avelsdata

Andelen ED ligger på ca 4 %, de flesta med lindriga pålagringar. Hundar med ED rekommenderas att inte användas i avel.

Ögonhälsan hos tollarna är bra, en del ögondefekter finns i rasen men få tollare har någon allvarligare diagnos. Sedan DNA-testet avseende prcd-PRA togs i bruk har sjukdomsfallen i princip upphört. Viktigt är att minst ett avelsdjur har fritt DNA-status avseende prcd-PRA innan parning. De flesta hundar som ögonlyses är utan anmärkning. Vanligaste orsaken till anmärkning på ögonen är distichiasis, dvs extra ögonhår.

Exteriör

Bland dagens svenska tollare finns en stor variation i typ och storlek men generellt uppfyller tollarna kraven enligt rasstandard. Rasen har inte uppdelats i en utställnings- och en jaktvariant. För att utvärdera tollarens exteriör finns tillgång till utställning och exteriörbeskrivning och arbetet fortskrider att rasstandarderna följs av domare för så homogen bedömning som möjligt. Ca 65% av tollarna bedöms på utställning motsvarande Excellent. 90-95 % av bedömda tollare hamnar inom ramen ”Hund som mycket väl och väl motsvarar rasstandard” vilket väl motsvarar att tollaren i stort är en sund och funktionell hund utan ohälsosamma avvikelser

Funktion

Jaktprovstatistik för Tollingjaktproven finns sedan 2007 då proven fick officiell status i Sverige.

Sedan införandet av tollingjaktprov så har andelen tollare som startat på jaktprov ökat. Av antal genomsnittligt årsregistrerade hundar åren 2013 tom 2018 har i genomsnitt ca 48% inom rasen kommit till start någon gång. Den stora ökningen i antal starter tillkom efter införandet av tollingjaktprov på Tollarspecialen 2010.

Till pris på tollingjaktprov går ca 50%, andel har minskat något senaste åren. Arbetet med att fokusera på jaktegenskaper och bedömningarna i jaktprovprotokollen fortsätter

Som ett komplement till jaktprov har Tollarklubben även använt sig av sin egna funktionsbeskrivning för att kartlägga rasens funktion. År 2014 ersattes den av en ny beskrivning, FBR-retriever från SSRK, för att pröva och utvärdera den jaktliga funktionen men på grund av lågt intresse och deltagande kan ej någon utvärdering genomföras där.

Mentalitet

De senaste åren har drygt hälften av tollarna mentalitetbeskrivits, antingen med BPH (Beteende- och personlighetsbeskrivning hund) eller MH (Mentalbeskrivning hund), vilket är mycket positivt. Större delen av populationen finns representerad, vilket innebär att vi får en god bild över rasens mentala status utifrån mentalitets beskrivningarna. BPH är den nyaste beskrivningen och prioriteras inom rasen.

Tollarklubben är med i SKKs pilotprojekt för att ta fram ett Mental-index utifrån BPH.

Jämförelsedigram inom BPH visar att tollaren generellt är medel i miljötrygghet, nyfiken/trygg och socialitet samt hög i lekfullhet jämfört med alla BPH-beskrivna hundar oavsett ras. Vid beskrivningarna de senaste åren uppvisar tollaren generellt ökad oro och något mindre nyfikenhet vid plötsliga visuella överraskningar samt minskad oro vid ljud jämfört med tidigare år.

Andelen avbrutna BPH har ökat de senaste åren.

Det finns delar av tollarens mentalitet som inte beskrivs i mentalitets beskrivningarna, varför det är nödvändigt att även analysera de jaktliga egenskaperna.

REMISS

Mål och strategier

Rasklubben Nova scotia duck tolling retrieverklubben, Tollarklubben, har följande övergripande mål för tollarrasen:

- väcka intresse för att främja avel av mentalt och fysiskt sunda, jaktligt och exteriört fullgoda rasrena hundar
- bevara och utveckla rasens specifika egenskaper och verka för utveckling av dressyr och praktiskt bruk av denna
- informera och sprida kunskap om rasens beteende, dess fostran, utbildning och vård
- bevaka och arbeta med frågor som har ett rasspecifikt intresse för hundägaren och hundägandet

Övergripande strategier:

- Genom Tollarklubbens informationskanaler: klubbtidning, hemsida, sociala medier, medlemsmöten, föreläsningar, informationsbrev, klubbaktiviteter, mässor, avelspolicy och uppfödarträffar informera uppfödare och rasintresserade om aktuell rasspecifik information samt allmän information som rör rasen, inom ämnena avel, hälsa, mentalitet, funktion och exteriör.

Population och Avelsstruktur-mål och strategier

Långsiktigt mål:

Att öka kunskaperna hos uppfödare och hanhundsägare så att all avel bedrivs på ett sådant sätt att vi dels bevarar och utvecklar tollarens rasspecifika egenskaper, samt dels begränsar risken för att sprida anlag för sjukdomar och defekter vidare inom populationen.

Kortsiktiga mål:

- Att rasen ska ha en genomsnittlig inavelsgrad under 2%.
- Att öka avelsbasen och den genetiska balansen i rasen

Strategier:

- Ingen parning ska överskrida 3% i inavelsgrad
- Öka spridningen av antal hanhundar i aveln och öka användningen av äldre hanhundar som ej gått i avel tidigare.
- Vid avelsplanering ta hänsyn till barnbarnskurvor.
- En hanhund bör inte ha mer än 3 kullar innan de två första kullarna uppnått två års ålder. Det är för att ge möjlighet till både hanhunds- och tikägare att utvärdera avkommorna.
- Öka kunskapen om genetik utifrån ett rasperpektiv

Hälsa – Mål och Strategier

Långsiktigt mål:

Det långsiktiga målet är att minska sjukdomar och defekter i rasen.

Kortsiktigt mål:

Arbeta med att minska de autoimmuna sjukdomarna i rasen.

Strategier:

- Utbilda rasens uppfödare och ge dem ökad kunskap om de autoimmuna sjukdomarna som förekommer i rasen. Det kan ske i form av föreläsningar/kurser samt genom information i klubbtidningen och på hemsidan.
- Aktivt stödja forskning som handlar om de autoimmuna sjukdomar som finns i rasen.
 - Informera om vikten att låta sin hund donera blod när SLU anordnar blodprovstagning
- Arbeta med att hund med misstänkt tollarsjuka kommer så nära diagnos som möjligt
 - Informera om vikten att kontakt omgående etableras med SLU

Kortsiktigt mål:

Sträva efter att öka andelen avelskombinationer som har preliminärt HD-index 100 eller mer.

Strategier:

- Alla parningar bör ha ett preliminärt HD-index på minst 100.

Kortsiktigt mål:

Att inte använda hundar med ED i avel

Strategier:

- Att informera uppfödarna att inte använda hundar med ED i avel.
- Att fortsätta med information om vikten av att röntga armbågar

Kortsiktigt mål:

Att minst ett avelsdjur ska ha känd DNA-status med fritt resultat avseende prcd-PRA enligt SKK riktlinjer.

Strategier:

- Informera uppfödare och hanhundsägare om gentestet och vad det innebär.
- Uppmana uppfödare och hanhundsägare att gentesta sina hundar innan de används i avel.
- Uppmana att registrera och använda SKK remiss vid DNA-test

Kortsiktigt mål:

Att hundar med allvarliga och/eller ärftliga ögonsjukdomar inte ska användas i avel.

Strategier:

- Uppmuntra till att alla hundar som går i avel ögonlyses.
- Att samtliga avelsdjur är ögonlysta inom 12 mån före parningstillfället. Hund som uppnått 8 års ålder behöver bara ögonlysas en gång efter 8 års ålder.
- Att hundar med lindrig och/eller ej ärftlig ögonsjukdom vid parning används med hund som har ögon utan anmärkning.

Kortsiktigt mål:

Att minst en förälder är DEN-testad med fritt resultat och att sjuka hundar inte används i avel

Strategier:

- Informera via informationskanaler
- Fortsatt arbete med att kartlägga sjukdomen och dess omfattning

Kortsiktigt mål:

Arbeta med att förbättra det allmänna hälsotillståndet i rasen.

Strategier:

- Att inte använda avelsdjur med en mindre allvarlig defekt tillsammans med ett avelsdjur med samma mindre allvarliga-defekt
- Informera om resultat från tillgänglig statistik

Kortsiktigt mål :

Öka kunskapen om DNA-testers påverkan i avelsarbetet, populationen och genetiken med hänvisning till SKKs generella policy för DNA-tester.

Strategier:

- Informera om SKK generella policy för DNA-tester i informationskanaler.

Exteriör- mål och strategier

Långsiktigt mål:

Det långsiktiga målet är att arbeta med siktet inställt på sunda och funktionella hundar.

Kortsiktigt mål:

Att hos uppfödare och exteriördomare öka förståelsen för sambandet mellan konstruktion och funktion.

Strategier:

- Vi ska fortsätta verka för att tollaren inte delas upp i en jakttyp och en utställningstyp.
- Informera om utveckling av rasens exteriör.
- Utveckla dialogen med exteriördomarna, skicka raskompendium till nya exteriördomare.
- Fortsätta ställa krav på nya exteriördomare att delta på Tollingjaktprov för att bifalla auktorisation.

Kortsiktigt mål:

Utvärdera exteriören i hela rasen vilket innefattar även hundar som enligt rasstandard har diskvalificerande fel.

Strategier:

- Arbeta för att så många tollare som möjligt ställs ut på officiell utställning eller exteriörbeskrivs.
- Arbeta för ett fortsatt stort deltagande på Tollarspecialens utställning då det är en unik möjlighet att bedöma ett stort antal svenska och utländska tollare.

Kortsiktigt mål:

Få klarhet i om rasen storleksmässigt förändras gentemot rasstandard.

Strategier:

- Genomföra mätning av hundarna på två Tollarspecialer under en tioårsperiod
 - Sammanställning, analys och konsekvens görs sedan av utsedd person på uppdrag av styrelsen.
- Mätning genomförd 2016 inga stora avvikelser bedömdes, nästa mätning 2021 då en sammanställning och konsekvensanalys kan genomföras.

Funktion- mål och strategier

Långsiktigt mål:

Arbeta för att behålla och utveckla tollaren som en jakthund.

Kortsiktigt mål:

Majoriteten av de hundar som går i avel ska ha sina jaktliga egenskaper prövade.

Strategier:

- Uppmuntra samtliga uppfödare att noggrant beakta tikens och hanhundens jaktliga egenskaper i avelsarbetet
- Öka fokusering på att utvärdera jaktegenskaperna på ett jaktprov än den resulterande prisvalören
-

Kortsiktigt mål:

Att öka andel tollaren som startar på tollingjaktprov.

Strategier:

- Att öka intresset för rasens jaktliga funktion genom att kontinuerligt informera om och framhålla tollarens jaktliga funktion.
- Stimulera till att så många som möjligt deltar i praktisk jakt med sina tollare.
- Stimulera till att så många som möjligt deltar i jaktträning, inofficiella och officiella jaktprov med sina tollare.
- Verka för att jaktprovsekipagen är väl förberedda för start på jaktprov genom att stimulera till fler träningstillfällen.
- Verka för att kunna erbjuda Prova-på jaktprov vid aktivitetsgruppträffar samt Tollarspecialen.

- Stimulera till fler träningstillfällen och ökade utbildningsinsatser.
- Stimulera aktivitetsgrupperna att arrangera träningshelger och inofficiella jaktliga aktiviteter.
- Att öka intresset för rasens jaktliga funktion hos uppfödare, hundägare och valpspekulanter.
- Kontinuerligt informera om och framhålla tollarens jaktliga funktion genom Tollarklubbens samtliga informationskanaler.

Kortsiktigt mål:

Utvärdera tollarens jaktegenskaper.

Strategier;

- Fortsatt arbete med kontinuerliga uppföljningar av jaktprovsprotokollen och funktionsbeskrivningsmaterialet (FBR), samt noga följa utvecklingen. Konsekvensanalys på lång sikt.
- Fortsätt utvärdera FBR som ett avelsverktyg för att bedöma jaktliga egenskaper.

Mentalitet- mål och strategier

Långsiktigt mål:

Det långsiktiga målet är att ha mentalt sunda och stabila hundar som fungerar på ett bra vis såväl under jakt som i samhället.

Kortsiktigt mål:

Öka antal tollare med hög nyfikenhet samt minska antalet med kvarstående rädslor/oro.

Strategier:

- Informera och öka kunskapen om mentalitet och mentala egenskaper
- Öka kunskapen om vikten av mental hälsa och dess konsekvenser i arbete och vardag

Kortsiktigt mål:

Öka andelen hundar som genomfört ett BPH.

Strategier:

- Delta aktivt i SKKs pilotprojekt om Mentalindex som ett avelsutvärderingsverktyg.
- Fortsätta arbetet med att öka intresset bland valpköpare och uppfödare att mentalbeskriva sina hundar, i första hand med BPH.
- Kontinuerligt informera och öka kunskapen om mentalbeskrivningarnas

betydelse för rasens utveckling och sambandet mellan mentalitet, funktion och samhällets krav.

Kortsiktiga mål:

Öka andelen avelsdjuren som är BPH (MH) beskrivna.

Strategi:

- Utbilda uppfödare och andra intresserade i hur de ska använda mental- och funktionsbeskrivningar som ett avelsverktyg för bedömning av både mentalitet och jaktliga egenskaper samt dess samband.

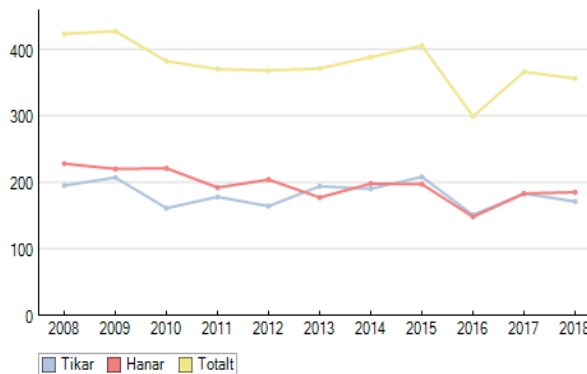
Nuläges-beskrivning

REMISS

Population och avelsstruktur

Population, Registreringar

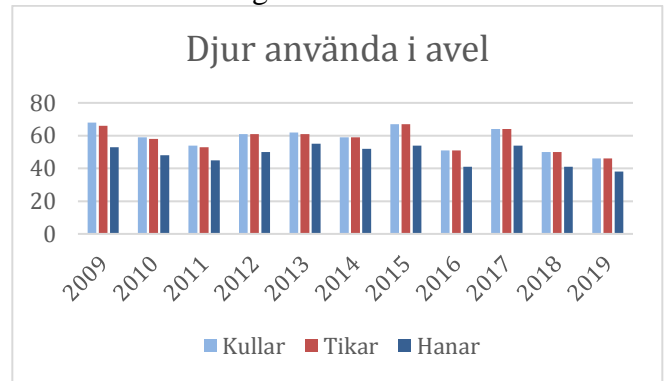
Den senaste tioårsperioden registreras i genomsnitt 370 st tollare per år och generellt har antalet minskat lite de senaste åren. Det föds något fler hanhundar än tikar (se figur 1) och den genomsnittliga tollarkullen består av ca 6 valpar (se figur 3).

Figur 1 - Utvecklingen av registrerade tollare i Sverige under åren 2008 - 2018

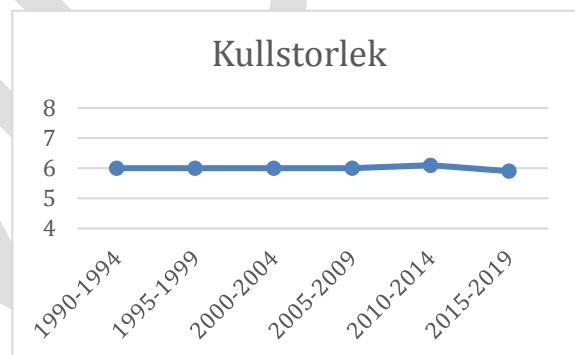
Antalet tollare idag uppgår till ungefär 3000 individer. Alla dessa hundar används naturligtvis inte i avelsarbetet och bidrar därmed inte med gener till nästa generation. Ur genetisk synpunkt är det totala antalet hundar därför inte så intressant, utan man brukar istället inrikta sig på det antal hundar som används i avel. För att inte förlora för många betydelsefulla gener är det viktigt att använda så många olika avelsdjur i olika kombinationer som möjligt. Andelen hanar som används i avel är alltid färre än andelen tikar (se figur 2 för fördelningen använda avelsdjur i Sverige åren 2009-2019). Det är dock viktigt att använda så många olika hanar som möjligt

för att behålla den genetiska variationen.

Figur 2. Använda avelsdjur under åren 2009-2019

Genomsnittlig kullstorlek

Figur 3 - Utvecklingen av genomsnittlig kullstorlek i Sverige under åren 1990 - 2019 enligt SKK Avelsdata

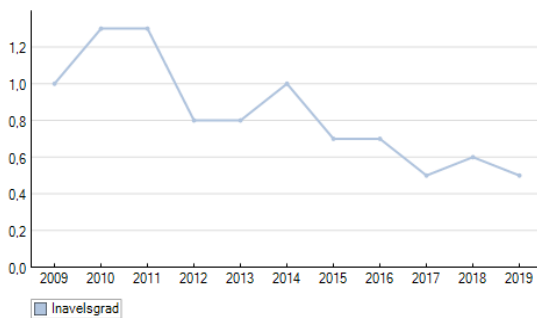
Under åren har den genomsnittliga kullen legat på 6st, år 2019 ligger den på 5,7 (sept-19) vilket är något lägre än tidigare år vid samma tidpunkt. Trenden upplevs tidigare år ha varit enstaka stora kullar och år 2019 enstaka små kullar.

Inavelsökning

Tollaren är, som de flesta andra raser, inavlad från början och har en sluten population och därför pratar man om att man vill hålla ökningen av inaveln på en

låg nivå. Ordet inavelsökning används för att beskriva detta, även kallat inavelsgrad.

Enligt SKK låg den genomsnittliga inavelsökningen år 2018 på: 0,6 %: Sedan 2012 har inavelsökningen enligt SKK legat på 1% eller under och sedan 2003 på 2% eller under. SKK beräknar inavelsökningen över fem generationer (se figur 4)

Figur 4 -Inavelstrenden under åren 2009 – 2019 enligt SKKs Avelsdata

Genom att hålla nere inavelsgraden i kombinationen/rasen, så minskar risken att två individer som bär på ett anlag för icke önskvärda egenskaper dubblas, som exempelvis förändringar i immunförsvaret, lägre fertilitet eller ärftliga missbildningar. Saknas genetiskt variation i en ras kan det bli svårt att förändra eller hantera avvikelser/ egenskaper eftersom det då blir omöjligt att göra ett avelsurval.

Enligt K9data.com, frivillig hunddatabas i USA med ca 50.000 tollare från hela världen, är den genomsnittliga inavelsgraden för rasen räknat på tio generationer 14,55% och för hundar födda efter år 2000 är inavelsgraden 11,18%. K9data.com visar högre inavelsökning för rasen jämfört med SKK eftersom de

beräkna på tio generationer jämfört med SKKs fem.

Barnbarns kurva

Rekommenderat antal barnbarn per avelshund ligger på 10% av en generation (5 år).

År 2019 motsvarar det en rekommendation på max 180 barnbarn för ett avelsdjur i vår ras.

Enligt SKK Avelsdata ligger ett antal hundar över vad som är lämpligt och några håller på att närma sig rekommenderade maxgränsen. Några av dessa är även nära släkt med varandra.

Barnbarnslistans 10 i topp består av nio hanar och en tik i fallande ordning: Renarder's Keystone Pioneer Aindow (281 svenska barnbarn), Westerlea's Canadian Rockies (247 svenska barnbarn), Aindow's Charlie (226 svenska barnbarn, även fader till R. Keystone Pioneer Aindow), Oldholbans Frances Mac of Lyonhouse (189 svenska barnbarn), Tollarbos Quiz A'Pollon (164 svenska barnbarn), HyFlyer's Invincible Max (163 svenska barnbarn), Duck Tail's Lagaz av Sigil (156 svenska barnbarn), Jalna's ZamZam Silver (149 svenska barnbarn), Kanadickens Jim Beam (145 svenska barnbarn), Solvingas Chaplin af Jim Beam (142 svenska barnbarn). (SKK Avelsdata, sept-2019)

Generationsintervall

Generationsintervallet har betydelse för inavelsökningen i rasen, då inaveln ökar för varje generation. Rekommenderat generationsintervall för hund är 5 år. Ett kortare generationsintervall än 5 år kan utgöra ett hot mot rasens hälsa och livsduglighet. Enligt SKK Avelsdata var generationsintervallet:

2014: 4,8år,
2015: 4,9år,
2016: 4,8år,
2017: 4,6år samt
2018: 5,2 år.

Tollaren ligger bra till, då man bör sträva efter ett generationsintervall på minst fem år.

Importer genom åren

Användandet av utländska (ej svenskfödda) hanar under åren 2007 – 2018 totalt: 93 st
18 st importerade hanar

(svenskregistrerade) använda i avel i Sverige

13 st norskregistrerade hanar

9 st danskregistrerade hanar

28 st finskregistrerade hanar

3 st amerikanskregistrerade hanar

4 st kanadensiskregistrerade hanar

6 st tyskregistrerade hanar

1 st polskregistrerade hane

8 st holländskregistrerade hanar

2 st italienskregistrerade hanar

1 st schweizregistrerad hane

Under samma period användes 40 st olika importerade tikar samt 3 utlandsregistrerade tikar i avel. (SKK Avelsdata, sept-2019)

Hälsa

Bakgrund

Tollaren anses som en frisk ras generellt utan större hälsoavvikelser. Enligt Hälsoenkäten 2016 upplever de flesta tollarägarna att de har en frisk hund.

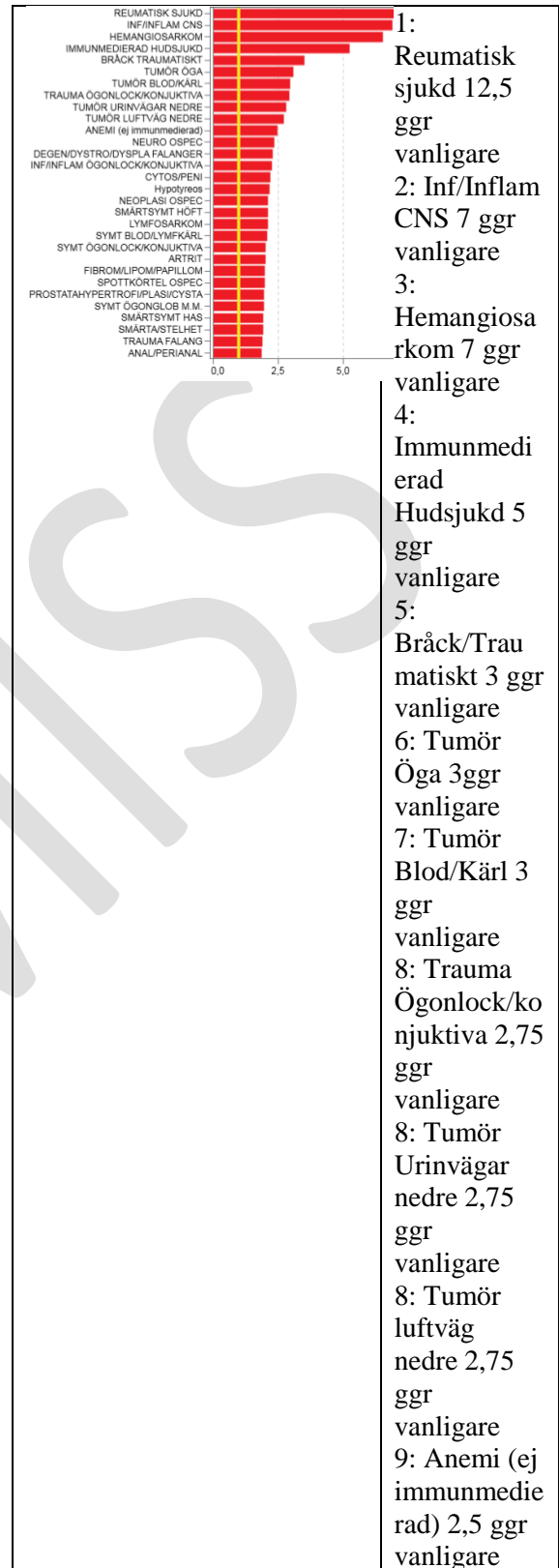
Men tollaren kan som alla andra raser också drabbas av sjukdomar.

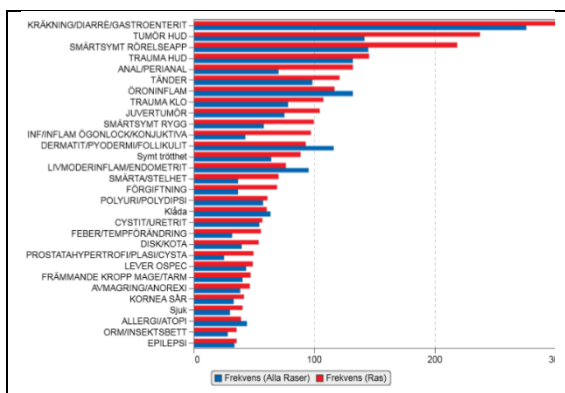
Reumatisk sjukdom/Inflammation i CSN (Centrala Nervsystemet) är ett av områdena som sticker ut för tollaren när man tittar på Agrias Breed Profile statistik (1995 – 2016 tre redovisningar). I den senaste versionen visar den att individer i rasen söker veterinärvård 12,5 gånger oftare för denna kategori i jämförelse med andra raser. Även i tidigare RAS revisioner är de autoimmuna sjukdomarna ("Tollarsjukan", SRMA, IMRD, SLE etc) det som belyses som en viktig del i hälsoarbetet för att bibehålla en frisk ras.

Ur Agria breeder statistik kan vi även se att de tre vanligaste orsakerna som tollarägare söker veterinärvård för är:

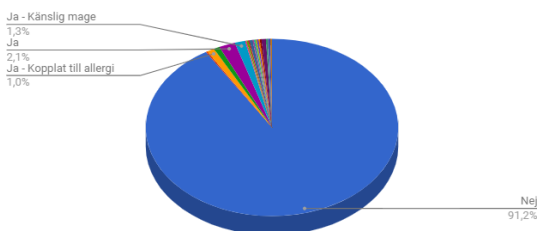
Kräkningar/Diarré/Gastroenterit, Tumörer hud och smärta i rörelseapparaten. Att tänka på är att kräkningar/Diarré/Gastroenterit kan ha flera olika orsaker.

Tittar man på 2016 års hälsoundersökning så svarade 8,8 % av tollarägarna att deras hund har något problem kopplat till matsmältningsapparaten där känslig mage, reaktioner på vissa proteiner, lätt dålig i magen/stressmage och gastrit var de vanligaste angivna orsakerna.

Har din hund allt. har din hund haft problem kopplat till matsmältningsapparaten? (ex. känslighet mot födoämnen/foder, återkommande mag- tarminflammationer etc.)

Nuläge

Här belyser vi lite närmare det som finns undersökt i 2016 års hälsoenkät som Tollarklubben publicerade för alla tollarägare med totalt 530st inkomna svar, samt Agrias breeder profile vars senaste version kom ut 2016. Omkring hälften av den svenska tollarpopulationen finns hos Agria. (Se bilaga 1)

Hälsoenkäterna för 2003 & 2005 finns redovisade i Bilaga 2a och Hälsoenkätesundersökningen 2016 finns redovisad i Bilaga 2b

Autoimmuna sjukdomar

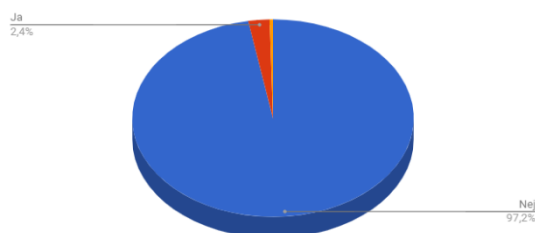
Här hittar vi bl.a. SRMA, IMRD och SLE-komplex som drabbar våra tollare. SRMA uppträder företrädesvis hos yngre individer i rasen, oftast är debuten under 2 år, där 6-12 månader är en vanlig ålder då

man kan se symptom som muskelsmärta, feber & nackstelhet. IMRD eller SLE-komplex ser man vanligare i åldrarna 2-6 år, med mer reumatisk värk i leder och muskelsmärta. Men även njur och leverpåverkan kan ses. Många tollare visar även på ett positivt ANA-test (dvs. de har antinukleära antikroppar som är riktade mot antigen i cellkärnan, t.ex. antikroppar mot DNA) Antalet tollare som uppvisar typiska symptom för dessa sjukdomar ligger i linje med vad vi sett i rasen under tidigare år. Forskningen har gjort fina genomslag, men då det är en komplex genetisk bakgrund till sjukdomarna, så ligger det i framtiden om och när det kan finnas DNA-test. Men tack vare fina framgångar på forskningsområdet, så har rasen idag ett bra underlag till hur man effektivt kan diagnostisera och finna en medicinstrategi för att få en symptomfri individ. Sjuka hundar ska inte användas i avel.

Hormonsrelaterade sjukdomar

Här ser vi bl.a Hypothyreos, som i de vanligaste fallen är av autoimmun karaktär hos rasen. Hypothyreos är vanligt även i andra raser och symptom kan vara varierande men vanligtvis ser man en viktökning, hudproblem, ex. hårfall (alternativt sätter inte ny päls eller pälsens struktur och kvalitet förändras), trötthet men även fertilitetsproblem. I 2016 års Hälsoundersökning uppgav 2,4 % att deras tollare har underfunktion i sköldkörteln, dvs Hypothyreos.

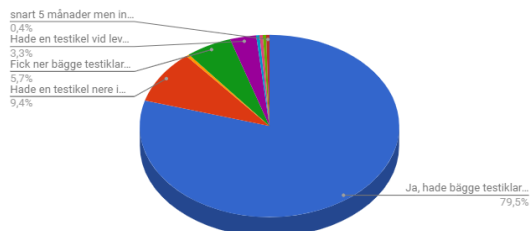
Har din hund diagnostiserats med Sköldkörtelrubbing?

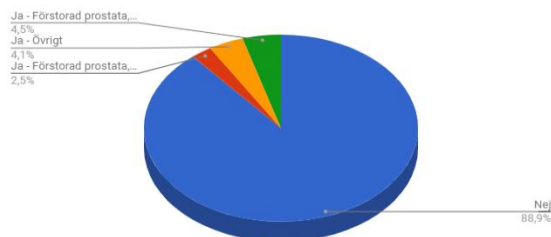
Under avsnittet Hormonsjukdomar har vi även titta lite på fertiliteten i rasen. 21,7 % av de svarande i Hälsoundersökningen 2016 angav att deras tollare var kastrerad och vanligaste orsakerna var på grund av sjukdom (för både tik och hane), för att få bort ”hanhunds beteende” eller för att hunden inte ska gå i avel (antingen avslutat sin avelskarriär alternativt inte ska användas i avel.)

För hanhundar så angavs att 6.6 % haft problem relaterat till prostatan. (4.5% av hanhundarna hade behandlats medicinskt och är inte kastrerade, medans 4,1% är kastrerade på grund av dessa besvär.) Därutöver har 4.1% haft nedsatt fertilitet och/eller cystor på prostatan. I Agria breederprofile för orsaker tollareägare söker veterinärhjälp så hittar man prostatabesvär på 22 plats.

Hanhund: Har din hund normalt utvecklade testiklar belägna i pungen?

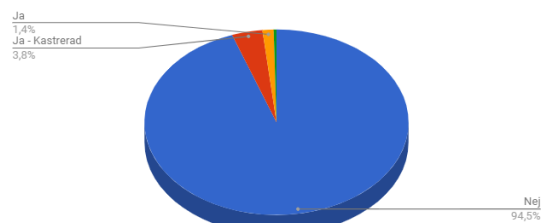

Hanhund: Har din hund haft problem kopplat till reproduktionsorganen ex. prostatabekymmer eller andra parningsproblem?

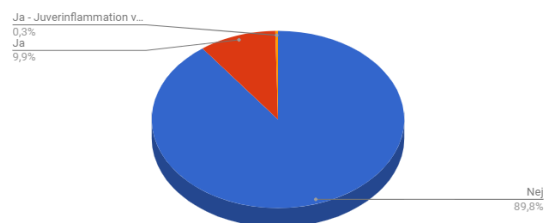

På tiksidan så angavs det att 3.8% av tikarna hade haft livmoderinflammation som lett till kastration, medans 1.4% har behandlats medicinskt och har därmed sin livmoder kvar. När det kommer till problematik kopplat till reproduktionsorganen så har 9,9% angivit att de har upplevt problem bland annat beteendeförändringar kopplade till löp, cystor på äggstockarna, svår skendräktighet, onormalt långa löp, täta löp (3-4 ggr/år), parning som ej resulterade i valpar, resorberade valpar. I Agrias Breederprofile för orsaker tollareägare söker veterinärhjälp för så hittar man Juvertumör på 9 plats och Livmoderinflammation på 14 plats.

Tik: Har din tik diagnostiserats med Livmoderinflammation (pyometra)?

Tik: Har din tik haft problem kopplat till reproduktionsorganen, (Ex. löp som ej anses normala, svårighet vid parning, och/eller resorberat (kastat) valpar efter konstaterat ultraljud och/eller röntgen)?

Höftledshälsa

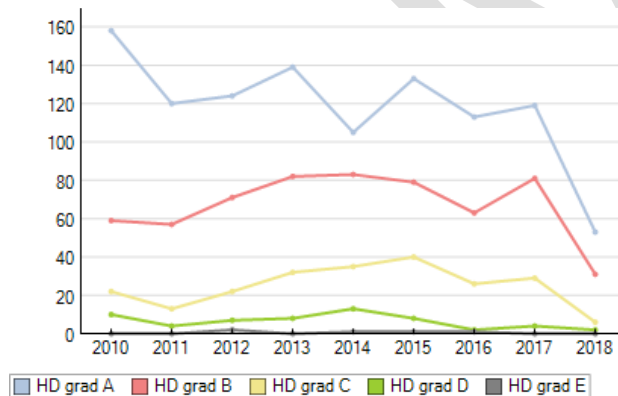
Höftledsdysplasi är en felaktig utveckling av höftleden som sker under uppväxten. Risken att utveckla HD har både en

genetisk och en miljöpåverkande faktor. Från 12 månaders ålder kan man Höftledsröntga sin tollare och resultatet avläses av SKK och publiceras på deras Hunddata/Avelsdata. tollaren ingår i SKKs Hälsoprogram för Höftleder på nivå 2, vilket innebär att för att få registrera en kull valpar, skall bägge föräldrarna ha en känd HD-status innan parning.

I genomsnitt höftledsröntgas 63,75 % av en årskull (2008 – 2016).

I genomsnitt har
 56,94% HD grad A
 28,87% HD grad B
 10,74% HD grad C
 3,16% HD grad D
 0,32% HD grad E

Genomsnittlig andel friröntgade tollare (HD-grad A och B) är cirka 85 %. Cirka 14 % har en HD-belastning (HD-grad C, D eller E).

Snittåldern för röntgen ligger nu på 14 månader, vilket är den lägsta snittåldern sett under åren 2010 – 2018.

2011 ökade andelen med HD grad B och har sedan dess legat runt 29% – 37% av andelen röntgade hundar och 2013 ökade andelen med HD grad C och har sedan dess legat mellan 12% – 15 %.

Åren 2012, 2014, 2016 & 2018 har lägre

antal födda än genomsnittet för perioden (370 i genomsnitt)

HD-index

I januari 2016 fick rasen tillgång till index för HD och det är ytterligare ett avelsverktyg för att kunna se hur höftledshälsan ligger till i rasen.. Index innebär att man, förutom individens eget röntgenresultat, även tar hänsyn till släktingars resultat för att skatta hundens nedärvningsförmåga (avelsvärde) avseende HD. HD-index publiceras i SKK Avelsdata och uppdateras varje vecka.

Eftersom index är ett bättre mått på hundens nedärvningsförmåga än enbart dess röntgenresultat, bör avelsarbetet avseende HD baseras på hundens indexvärde snarare än på hundens röntgenresultat.

Hundar med höftledsstatus A, B eller C får användas i avel, med rekommendationen att föräldradjurens genomsnittliga HD-index vid parningstillfället ska vara större än 100, d v s $(\text{index far} + \text{index mor})/2 > 100$. Denna rekommendation innebär att avkommorna förväntas få ett index för HD som är bättre än genomsnittet i rasen (referenspopulationen).

Utländska avelshundar som saknar eget HD-index i SKKs Avelsdata ska ha HD-status A eller B i enlighet med tidigare regler.

HD-index öppnar därför upp för att även kunna använda individer som har HD grad C till skillnad mot tidigare. Det som är viktigt att komma ihåg är att det är kombinationen mellan två individer som HD-indexet kan vara till störst hjälp för att på ett statistiskt sätt se en potential att få en fri (HD grad A alt. HD grad B) HD

gradering på individerna. Ett högre index för en kombination förväntas ge avkommor med bättre ledhälsa än genomsnittet för rasen. HD-index är ett bra instrument för att inte tappa bort värdefulla individer i rasen som kan tillföra/bevara egenskaper som vi annars kunna förlorat. HD-index kommer att utvärderas med tiden, men i dagsläget är det för tidigt att säga något om vad det har inneburit för rasens ledhälsa.

SKKs generella rekommendation är att föräldradjurens genomsnittliga index vid parningstillfället (d.v.s. avkommans preliminära kullindex) ska vara större än 100, vilket innebär att avkommorna förväntas få ett index som är bättre än genomsnittet i rasen.

Det preliminärt index över 100 är en rekommendation från SKK och medför inte några påföljder avseende registrering av avkommorna. I avelsarbetet är det många egenskaper rörande hälsa, mentalitet o s v som ska vägas in i avelsbeslutet. Av den anledningen kan uppfödare i vissa fall bedöma att det är motiverat att göra en parning som har ett något lägre HD-index än det rekommenderade med anledning av att föräldradjuren anses ha andra förtjänster som motiverar parningen.

Siffror för HD-index (genomsnitt grundat på åren: 2013 - 2017)

HD grad A har ett genomsnittligt HD index på: 107

HD grad B har ett genomsnittligt HD index på: 94

HD grad C har ett genomsnittligt HD index på: 87

HD grad D har ett genomsnittligt HD index på: 80

HD grad E har ett genomsnittligt HD index på: 67

Medelvärde för HD-index för populationen mellan åren 2010-2017

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
95	97	98	98	97	98	100	101

Armbågsledds status

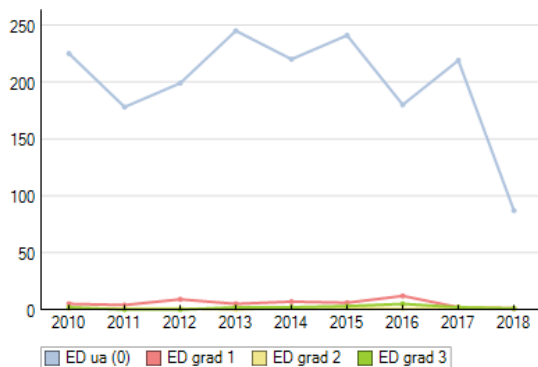
En onormal utveckling i armbågsleden kan leda till armbågsdysplasi, vilket förkortas ED (Elbow Dysplasia). I armbågsdysplasi ingår flera olika onormala tillväxtrubbingar som leder till benpålagringar. Vanligaste tillväxtrubbingen (generellt bland raser) är FCP (fragmentering av processus coronoideus).

Rasen är relativt förskonad från armbågsdysplasier. 2016 var ett år då rasen hade ett ökat antal individer som fick ED i någon grad.

Sett över åren 2009 – 2018 ligger ED på en genomsnittlig nivå på mellan 95% - 98 % friaröntgade individer. Av de individer som har ED grad 3 är det till större delen FCP som påvisats. Under de senaste 10 åren har 15 individer totalt haft ED-grad 3, varav 5 var födda under 2016.

Tollaren har liksom alla andra raser hälsoprogram på nivå 1 (dvs.registrering av resultat utan krav på status före registrering av kull).

Omkring 65% av alla tollare röntgar sina armbågar och snittåldern för röntgen ligger på 14 mån, åldern har sjunkit de senaste åren precis som för HD röntgen.

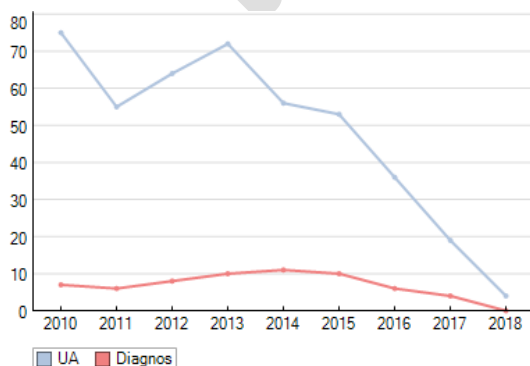

Ögonhälsa

Tollaren ligger på nivå 1 i hälsoprogram för Ögon, vilket innebär att alla resultat registreras, men det finns inget krav på känd status det vill säga ögonlysning innan registrering av en kull. Alla ögonlysningsresultat samt DNA-test för prcd-PRA som utförs med SKKs remiss registreras hos SKK. Sedan DNA-testet kom anses prcd-PRA nu vara under kontroll.

Ögonhälsan hos våra tollare är bra, en del ögondefekter finns i rasen men få tollare har någon allvarigare diagnos.

Den vanligaste avvikande diagnosen är Distichiasis, det vill säga hårstrån som ligger mot hornhinnan. Det kan röra sig om alltifrån ett hårstrå till dubbla rader av ögonhår som då oftast innebär att hunden har rinnande ögon och i vissa fall även behöver operation.. Distichiasis i sig är inget avelshinder, men en av avelspartnerna bör vara helt utan anmärkning.

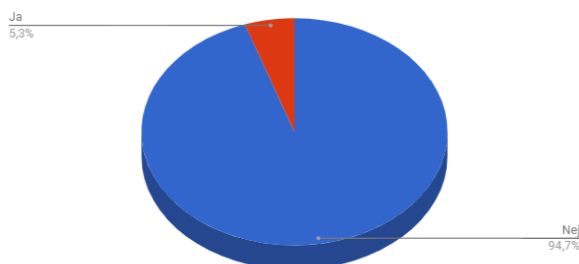

Övrig hälsa och avvikelser

Navelbråck

Enlig 2016 års hälsoundersökning svarade 5,3 % att deras hund har alternativt har haft navelbråck. *Se bilaga 3 för SKKs Policyuttalande om medfödda navelbråck.*

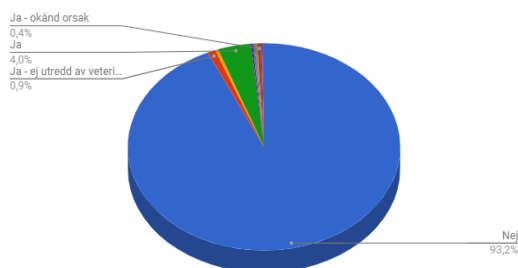
Har din hund navelbråck?

Allergier

Vid 2016 års Hälsoundersökning svarade 6,8 % att deras hund har någon form av allergi. Till större delen uppvisar hundarna en överkänslighet mot mer än ett ”allergiämne”, och vanligast förekommande allergi är damm- och förrådsqualster. Men även allergi mot pollen och fiskprotein finns bland de vanligaste förekommande anledningarna till allergi. Andar allergiämnena som nämns är: Mögel & Katt. Symptom som är mest observerade är klåda på olika kroppsdelar ex. nospart & tassar samt irritation/klåpda i öronen. De flesta klarar sig bra på antingen medicinering eller att man tar bort källan som ger hunden allergi.

Har din hund någon form av Allergi?

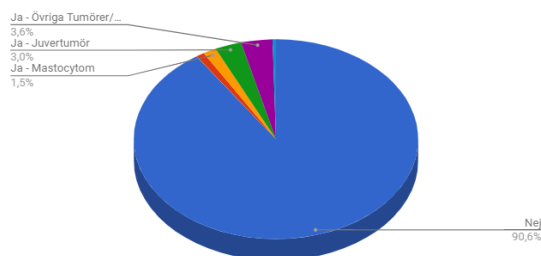

Tumörer/Cancer

I hälsoundersökningen 2016 under frågeställningen angående om ens hund haft någon tumör eller cancerdiagnos uppger 9,4 % att deras hundar haft detta. Av dessa uppger 3 % Juvertumörer som orsak och 1,5 % Mastocytom (olika grader)k. Andra tumörer som angavs var bland annat Lymfom, cancer i urinblåsa, tumör i sköldkörteln, tumör i mjälten, tumörer i testiklarna, tumör i magsäcken, tumörer lokaliserade till huden samt andra godartade tumörer.

I Agria breeder profile som visar vad tollarägare söker veterinärvård för mest framkommer i den senaste versionen på andra plats Neoplasi (onormal, okontrollerad, ny celltillväxt vilket kan vara tumörliknande tillväxter).

Har din hund haft någon Tumör eller Cancer diagnos?

DEN-Degenerativ encefalopati

DEN är en är en neurologisk sjukdom. Det är en ny sjukdom som sedan 2015 har diagnostiserats för tollare. År 2015 kom även ett DNA-test för sjukdomen. Sen testet kom har inga nya fall uppkommit de senaste åren. Sjukdomen upplevs vara begränsad och under någorlunda kontroll men en kartläggningsperiod fortsätter enligt riktlinje med DNA-tester för sjukdomar med enkel recessiv nedärvning då sjukdomen upplevs dramatisk. Statistik från OFA (som tillhanda håller DNA-testet) visar på 1480 st testresultat i världen: 87,2 % Normal/Clear, 12 % är Carrier och 0,9 % är Affected/At risk

Övriga rasspecifika DNA-tester

För övriga rasspecifika DNA-tester hänvisar Tollarklubben till SKKs generella policy för DNA-tester:

Tillämpning av genetiska tester i avelsarbetet, Ur protokoll AK 5/2014, § 80 DNA-tester inom hundavel

”Genetiska tester är ett utmärkt verktyg i avelsarbetet för bättre hälsa hos våra hundar, förutsatt att dessa tester är tillförlitliga, relevanta och används på ett klokt sätt. Uppfödare och hundägare bör noggrant utvärdera nyttan med och konsekvenserna av ett genetiskt test innan detta utförs. Risken med ett ensidigt eller överdrivet fokus på DNA-testresultat är att andra viktiga åkommor eller egenskaper hamnar i skymundan. SKKs avelskommitté vill understryka vikten av att man i avelsarbetet utgår ifrån hur vanligt förekommande och hur stort kliniskt problem en sjukdom är, snarare än att utgå ifrån vilka tester som finns tillgängliga. Om en sjukdom inte utgör ett kliniskt problem i rasen och/eller det DNA-test som erbjuds

för denna åkomma inte anses tillförlitligt är det bättre att avstå från att testa sin hund. Risken är annars att avelsbasen begränsas på felaktiga grunder, eftersom du som uppfödare är skyldig att ta hänsyn till testresultatet i ditt avelsarbete. Det är

viktigt att ha i åtanke att hundavel handlar om mycket mer än enstaka sjukdomar, och att genetiska tester, även om de idag är många, inte ger hela bilden”

REMISS

Exteriör

Bakgrund

I rasens begynnelse avlades tollaren fram med tanke på funktion och inte exteriör. Bilder på de första tollare som registrerades i Kanadensiska Kennelklubben 1945 visade hundr med många olika utseenden. I slutet av 1950-talet flyttade en av uppfödarna som registrerat de första tollarna till mellersta Kanada och rasen fick där ett uppsving i popularitet. Fler uppfödare tog vid och tollaren blev en typisk sällskaps- och utställningshund. Det avlades mer och storlek och päls premierades till ursprungshundens nackdel. Rasen gick mer mot tunga, överpälsade hundar och 1992 insåg kanadensarna att de höll på att förlora de ursprungliga egenskaperna både gällande exteriör och funktion. Aveln började då vändas mot att verka för de mindre, rävlignande hundarna exteriört samt att öka jaktegenskaperna.

Nuläge

Dagens möjlighet att bedöma och prissätta exteriör är utställning. Prissättningen för rasen generellt varierar mycket beroende på stora individuella skillnader inom rasen, men tollaren är i stort en sund och funktionell hund utan ohälsosamma exteriöra avvikelser. Rasen har inte heller någon tydlig uppdelning i jakt- respektive utställnings typ, men man ser tendenser till både lättare och tyngre typer i rasen. Tollarspecialen som årligen samlar hundratals tollare är en mycket stor och viktig begivenhet att kunna mönstra rasen. Den är även viktig för det internationella utbytet och ett utmärkt underlag för att följa rasens utveckling.

I genomsnitt de senaste åren bedöms ca 1070 st tollare per år på utställningar, drygt 8 % fler tikar än hanar generellt.

Andelen bedömda tollare håller sig i genomsnitt jämnt fördelat i förhållande till andelen årsregistrerade tollare. Ca 65 % av tollarna bedöms på utställning motsvarande Excellent. 90-95 % av andelen bedömda tollare hamnar inom ramen "Hund som mycket väl och väl motsvarar rasstandard" vilket väl motsvarar att tollaren i stort är en sund och funktionell hund utan ohälsosamma avvikelser.

Rasstandarden ger utrymme för relativt stora variationer i höjd då idealmankhöjden för en hanhund över 18 månader är 48-51 cm och för en tik är 45-48 cm, med en tillåten avvikelse på +/-3 cm. Det innebär att det kan skilja 9 cm mellan en stor och en liten hane utan att någon av hundarna för den skull har ett fel jämfört med rasstandardens och 12 cm mellan en liten tik (42 cm) och en stor hane (54 cm). Tollarklubben genomförde en mätning av mankhöjden på hundar i alla åldrar vid Tollarspecialen 2016: Totalt mättes 302 st hundar.

Resultat för hundar som var 18 månader och äldre: För hanhundar (124st) var genomsnittshöjden 50cm och 94% var inom rasstandardens tillåtna mankhöjd. För tikar (144st) var genomsnittshöjden 46cm och 96% höll sig inom rasstandardens tillåtna mankhöjd. En ny mätning kommer att genomföras inom 5 år, varvid en analys av utvecklingen i storlek och en eventuell konsekvensanalys kan göras.

År	Antal bedömningar	EXC	VG	Disq	KEP	Rap A
2015	1125	63%	30%	0	6	0
2016	1051	69%	25%	0	3	0
2017	1083	73%	22%	4	2	3*
2018	1059	65%	27%	3	4	1

Tabell: Resultat i antal bedömningar på utställningar 2015-2018 och utfall. * En hund erhållit 2 disqualified

Som ett led i ytterligare arbete med rasens exteriör reviderade Tollarklubben *Raskompendiet, Exteriördomarkonferensen 2015* (se bilaga 4) inför exteriördomarkonferensen för retrieverdomare som arrangerades år 2015 av SSRK. Raskompendiet innehåller dels rasstandarderna och dels kommentarer till densamma.

Resultat mankhöjd för hundar 18 månader och uppåt:			
Kön	Antal	Genomsnittshöjd	Andel % inom tillåten höjd
Hanhundar	124st	50cm	94%
Tikar	144st	46cm	96%

Funktion

Bakgrund

Tollaren utvecklades på Nova Scotia-halvön i östra Kanada i början av 1800-talet för att ”tolla” (eller locka) och apportera sjöfågel. Den ”tollande” hunden springer, hoppar och leker längs stranden fullt synlig för andflocken. Ibland försvinner hunden utom synhåll för att, med hjälp av den gömda jägaren som kastar små pinnar eller bollar till hunden, snabbt dyka upp igen. Hundens lekfulla beteende väcker ändernas nyfikenhet och de luras att komma inom skotthåll. Tollaren sänds därefter ut för att apportera de skjutna fåglarna.

Rasstandarden beskriver tollarens karaktär och där står det att tollaren ska vara intelligent, lättdresserad och ha stor uthållighet. Den ska vara en stark och skicklig simmare, en naturlig och säker apportör såväl på land som i vatten, redo för arbete i samma ögonblick en uppmaning till apportering ges. Under arbete har tollaren ett snabbt, framrusande sätt med huvudet nästan i linje med ryggen och svansen med sitt mycket rikliga behäng, i ständig rörelse. Den starka apporteringsslusten och lekfullheten är nödvändiga egenskaper för rasens specifika arbetssätt.

Tollarna i Sverige startade på retrieverjaktprov med första tollaren till pris 1987 men rasen skiljer sig från de övriga retrieverraserna då tollaren även arbetar före skott genom att locka fåglarna till skytten. Detta är ett moment som inte prövas i Svenska Spaniel och Retrieverklubbens (SSRK:s) jaktprov och 1997 beslöt Tollarklubben att utveckla ett eget inofficiellt tollingjaktprov. Sen maj 2007 är tollingjaktproven officiella. År 2012 infördes även

elitklass som kompletterades med ett praktiskt prov och möjlighet till titeln Svensk Tollingjaktprovschampion SE J(t)CH

Nuläge

De flesta som idag köper en tollare vill ha en arbetande hund. Även då tollarna avsetts hos många att användas inom flera områden så som lydriad, bruks, agility mm har många med rätt introduktion kommit att jaktträna sina hundar. Sett över tiden har det jaktliga intresset ökat bland medlemmarna i Tollarklubben, vilket kan ses på en sakta ökande trend i starter på officiella jaktliga prov. Tollarklubben arbetar aktivt för att öka den jaktliga medvetenheten hos både uppfödare och vanliga medlemmar.

Det är ett ökande antal tollare som kommer till start på de olika prov som finns, men arbetet med att få tollarens jaktliga egenskaper beskrivna funktionellt måste fortsätta. Som ett komplement till jaktprov har Tollarklubben även använt sig av funktionsbeskrivning för att kartlägga rasens funktion. År 2014 lanserades en ny beskrivning, FBR-retriever, för att pröva och utvärdera den jaktliga funktionen.

Tollingjaktprov

Av antal genomsnittligt årsregistrerade hundar åren 2013-2018 har i genomsnitt 48% inom rasen kommit till start någon gång. Ökningen tillkom efter införandet av tollingjaktprov på Tollarspecialen 2010

Mellan åren 2013-2017 hade lite över hälften av alla startande tollarna gått till pris (52-55%), under 2018 sjönk det till lite under hälften (48%).

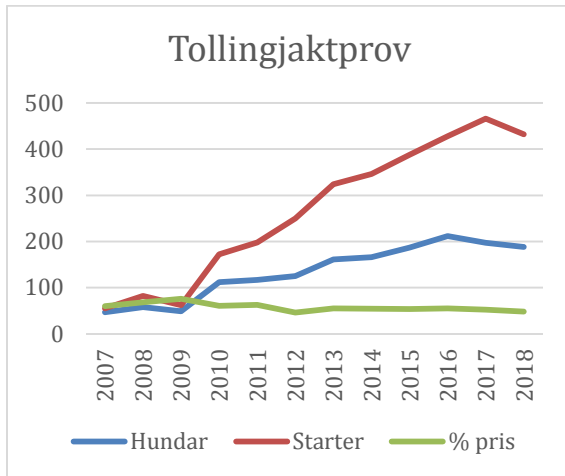
Granskning av jaktprovsprotokollen genomförs kontinuerligt med fokus på de starter som ej gått till pris.

Konsekvensanalys arbetas fram på långsikt.

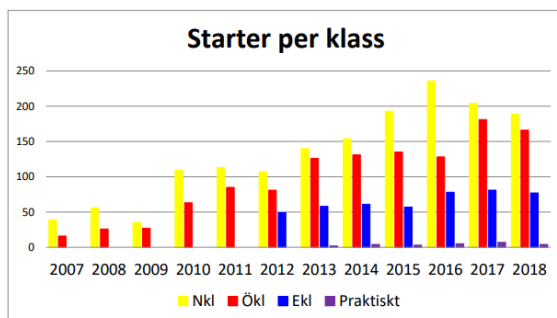
Om vi tittar på NKL jaktprovsprotokollen där flest tollare och egenskaper prövas (*se bilaga 5*) ser det ut som att de största bristerna är att

- hunden lämnar vilt
- söklusten mattas/avtar
- skadar vilt
- brister i tollingarbetet och/eller ansmygning
- knallar
- går ej i vatten

I beaktning ska tas att det är de största bristerna som varit för respektive hund, som har listats ovan, med respekt för att fler brister kan ha funnits med under provet som lätt till ett noll pris. (*Se bilaga 5*)

Tabell - Tabellen visar hundar, starter och % till pris på tollingjaktprov under perioden 2007-2012. Med Hundar avses de antal hundar som startat under ett år. Starter avser antal starter på TJP under ett år, en hund kan ha gjort flera starter, varför hundar och starter inte stämmer överens.

Tabell- Antal startande hundar per klass

	Antal hundar	Nkl	Ökl	Ekl	Tot	0:or	3:or	2:or	1:or	% Pris	% 1:or
2013	161	140	126	58	324	144	72	54	54	55,6	16,7
2014	166	154	131	61	346	156	73	49	68	54,9	19,7
2015	187	193	135	57	388	180	68	60	80	53,6	20,6
2016	212	221	132	75	428	192	79	70	87	55,1	20,3
2017	197	204	181	81	466	221	96	67	82	52,6	17,5
2018	188	189	166	77	432	223	76	60	73	48,4	16,9

Totalt gjordes 436 starter av 188 st olika hundar (inkl praktiskt prov).

Tabell – Antal hundar, starter och andelen prisvalörer

Funktionsbeskrivning Retriever (FB-R)

Från och med 2014 finns FB-R tillgänglig i hela landet för såväl uppfödare som enskilda hundägare. Beskrivningen består av 11 moment som på olika sätt belyser de specifika retrieveregenskaperna så som apporteringslust, söklust, problemlösning, vilthantering med mera. Sedan starten 2014 har enbart ett fåtal tollare beskrivits och intresset för beskrivningen är fortsatt låg, därav går det ej att göra någon utvärdering i dagsläget. Tollarklubben fortsätter diskussion med SSRK om FBR som avelsutvärderingsverktyg.

Mentalitet

Bakgrund

Hundens mentalitet kan förenklat beskrivas som ett pussel av egenskaper. Hur de olika pusselbitarna ska se ut beror på hundens funktion, dvs dess arbetssätt.

Ett sätt att beskriva mentaliteten på är BPH – Beteende Personlighet Hund.

BPH finns från och med 2012 och är Svenska Kennelklubbens officiella mentalbeskrivning. Sedan starten 2012 har nästan 900st tollare beskrivits..

Syftet är att få en bild av hur hunden reagerar på och hanterar olika situationer. Det handlar bland annat om att möta främmande personer, att leka, att arbeta för att komma åt mat och att stöta på överraskningar. Detta är en beskrivning dvs inget test, tävling eller prov. Den hjälper hundägare att lära känna sin hund lite bättre och är värdefull i avelsarbetet för uppfödare, ras- och specialklubbar. Hundarna får inte vara yngre än 12 månader när de gör beskrivningen.

Ett annat sätt att beskriva en hunds mentalitet är att använda Svenska Brukshundklubbens mentalbeskrivning, MH, denna beskrivning prioriteras ej längre inom rasen.

Nuläge

Under 2018 har Tollarklubben tackat ja till att delta i ett pilotprojekt hos SKK avseende framtagande av ett Mentalindex för tollare utifrån BPH.

I en genomsnittlig årsregistrering har ungefär 45% mentalbeskrivit sina hundar, genom antingen BPH eller MH. Siffran har legat stabilt på omkring hälften av en årskull sen 5 år tillbaka och under 5.årsperioden dessförinnan mentalbeskrevs cirka en tredjedel av rasen-. Sammantaget har andelen beskrivna hundar ökat genom åren.

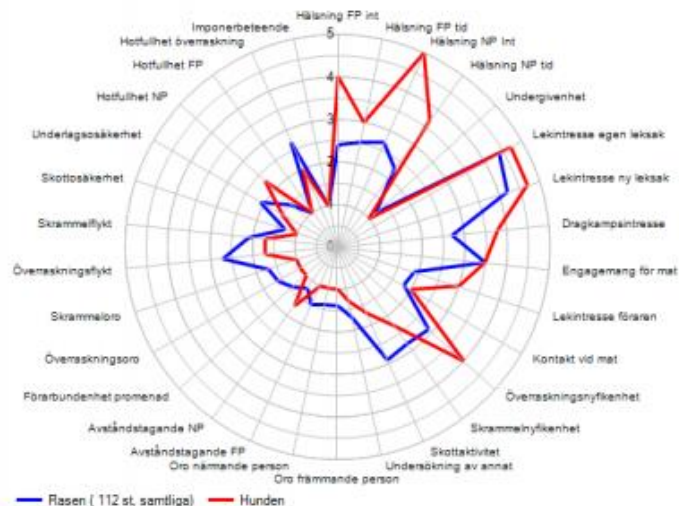
BPH

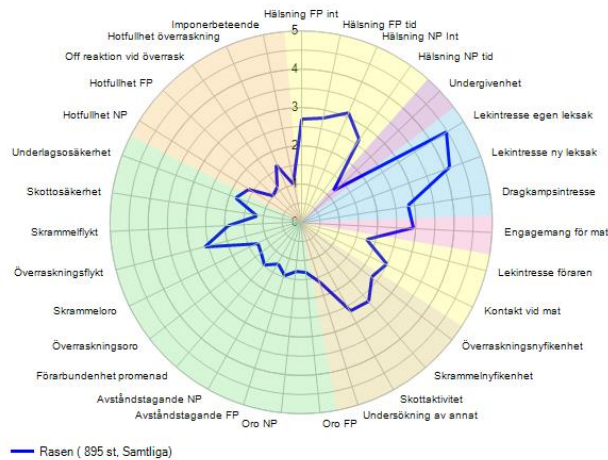
Sedan 2012 har nästan 900st tollare gjort BPH. Positivt att det är flera hela kullar som beskrivs från varierande populationer. Ungefär en tredjedel av årsregistrerade hundar gör BPH.

Två stycken analyser utifrån de tollare som gjort BPH har kommit från SKK, först en 200-analys (analys av de första 200 beskrivna hundarna) och därefter en 500-analys (analys av de första 500 beskrivna hundarna). (se bilaga 7)

Sammanställning per år	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Totalt för 2010-2019
Antal födda	385	319	363	388	347	380	302	383	317	266	
Antal starter BPH	63	58	63	128	103	144	100	122	64		
varav genomförda BPH	62	56	62	124	103	143	95	115	59		
Med skott	60	56	62	122	103	142	95	114	57		
varav - hanar	27	25	35	54	48	70	43	50	28		
varav - tikar	33	31	27	68	55	72	52	64	29		
Utan skott	2	0	0	2	0	1	0	1	2		
varav - hanar	2	0	0	1	0	0	0	0	1		
varav - tikar	0	0	0	1	0	1	0	1	1		
Ägaren avstår skott	0	1	1	1	0	1	2	0	0		
Beskrivaren avbryter	0	0	1	3	0	1	4	6	3		
Ägaren avbryter	1	2	0	1	0	0	1	1	2		
Oacceptabelt beteende	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Fördjupad genomgång	0	0	0	1	0	0	1	0	0		

Tabell: Tabellen visar tollare registrerade under perioden 2002-2012 som startat ett BPH.

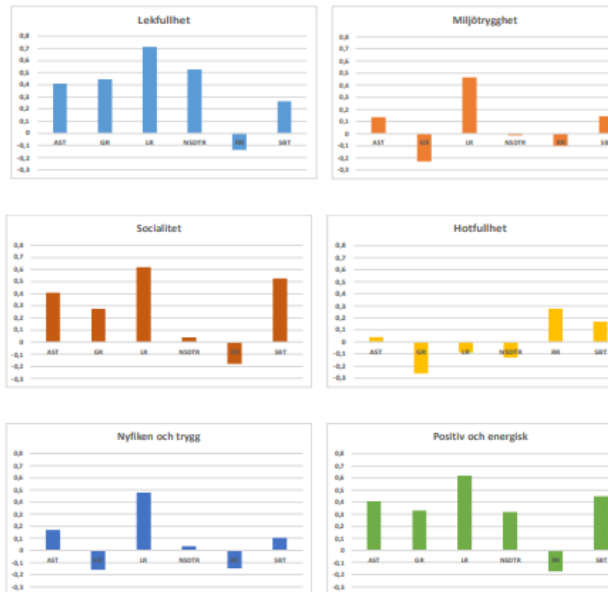

Figur – Figurerna visar medelvärde på mentalbeskrivna tollare per 2012 och 2019 (blå markering gäller) Källa: SKK Avelsdata

Andelen avbrutna BPH har ökat de senaste åren. Orsaken har varit rädsla på samtliga där beskrivaren avbrutit och orsak okänd där ägaren avbrutit.

Medelvärden för egenskapsvärden

Figur 1. Medelvärden för sex egenskapsvärden för sex raser (AST: american staffordshire terrier; LR: labrador retriever; NSDTR: nova scotia duck tolling retriever; RR: rhodesian ridgeback och bullterrier). Noll-linjen motsvarar medeltalet för alla BPH-beskrivna hundar oavsett ras.

I BPH 500-analysen från SKK påvisar det att medelvärdet för tollaren i jämförelse alla beskrivna hundar oavsett ras: en hög leklust, medel i miljötrygghet,

medelsocialitet, låg hotfullhet, medel nyfikenhet och trygg samt hög positivitet och energisk.

I BPH 500-analysen från SKK framgår det av medelvärdena att tollaren som ras i jämförelse alla beskrivna hundar har en hög leklust, medel i miljötrygghet, medelsocialitet, låg hotfullhet, medel nyfikenhet och trygg, samt hög positivitet och energisk

Enligt enkätfrågor från ett utskick av Tollarklubben till tollaruppfödare i samband med uppstart av SKKs pilotprojekt av Mentalindex svarades det generellt:

- Vad är en bra tollare?
- Nyfiken, orädd, trygg i olika miljöer och situationer, på och av-knapp, stresstålig, lagom social.
- Vad är du nöjd med?
- Lekfullheten och glädjen.
- Vad önskar du förbättra i rasen?
- Mindre rädslor, stress (hög aktivitetsnivå) och ljud.

Inom Tollarklubben anses det av vikt för rasen att se hur ”sunda redskap” tollaren har för att handskas med olika situationer. Klubben ser därför att det är viktigast att följa utvecklingen gällande nyfikenhet, kvarstående rädslor/oro och skottreaktion. Sammantaget kan tollaren ses som en medelsocial hund med hög leklust som gärna reagerar mycket vid plötsliga visuella överraskningar. Tollaren reagerar initialt mer för visuella överraskningar än ljud, även om en viss ljudkänslighet kan förekomma också. Tollaren har generellt mera nyfikenhet för ljud nu än för 5-10år sedan då tollaren istället reagerade mer för ljud än visuella överraskningar.

I avelsarbete pratar man om arvbarhet och i tabellen visas skattning för arvbarhet inom vissa egenskapervärden kopplade till BPH.

Skattning över 20% klassas som hög avbarhet.

De tre högst skattade är

1. miljötrygghet,
2. socialitet

3. lekfullhet och nyfiken/trygg.

Egenskapsvärden	Arvbarhet (%)
Lekfullhet	22
Miljötrygghet	27
Socialitet	25
Hotfullhet	20
Nyfiken och trygg	22
Positiv och energisk	11

Ordlista

Inavelsökning/inavelsgrad- Genom att begränsa inavelsgraden i varje enskild parning kommer även inavelsökningen, och förlusten av genetisk variation, i rasen som helhet att bli långsammare.

Barnbarns kurva- Är en sammanställning över antalet barnbarn till hanar respektive tikar i rasen. Antalet barnbarn visas i tabell eller i diagram och är tänkt att ge vägledning över vilka djurs gener som fått stor spridning i rasen genom att deras avkommor i stor utsträckning gått vidare i avel. En hund kan ha fler avkommor och barnbarn utomlands än de som finns i SKKs databas. Kallas ibland även för farfarskurva

HD-index- Index innebär att man, förutom individens eget röntgenresultat för HD/ED, även tar hänsyn till släktingars resultat för att skatta hundens nedärvningsförmåga avseende dessa egenskaper. Index för HD och ED skattas rutinmässigt varje vecka och värdena publiceras i SKKs Avelsdata.

SRMA- Steroid responsive meningitis arteritis är en typ av hjärnhinneinflammation/meningit som drabbar unga hundar, vanligtvis är de 6 till 18 månader vid insjuknande. Symtomen, som ofta uppkommer mycket akut, är feber, nacksmärta och nedsatt allmäntillstånd. Hunden upplevs ofta som mycket stel och vill inte röra på sig.

IMRD- Immune mediated rheumatic disease Reumatisk ledvärk eller IMRD drabbar lite äldre hundar jämfört med SRMA. De flesta hundar är 2 till 6 år vid insjuknande. Symtomen kan komma smygande eller komma mer akut. Det vanligaste symtomet är stelhet efter vila. IMRD är en autoimmun sjukdom.

SLE- Systemisk lupus erythematosus är en autoimmun sjukdom och liknar på flera sätt den autoimmuna sjukdomen IMRD. Det vanligaste symtomet vid SLE är ledsmärta men typiskt för SLE är att även andra organsystem är påverkade av den autoimmuna reaktionen.

BPH- Beteende – och personlighetsbeskrivning hund, BPH, är som namnet anger en beskrivning av hundars mentalitet och personlighet. Den sker på en standardiserad bana där hunden får uppleva olika situationer. Hundens reaktioner beskrivs och ger sammantaget en uppfattning om hundens mentalitet och personlighet. Hundägare går beskrivningsbanan tillsammans med hunden

Källförteckning

Böcker, tidskrifter & uppsatser

Blohmé Pia, *Näthinnesjukdomar hos hund*, SLU 2004
Folkman Jane et al, *Thyroid/Addison's Study in Tollers*, Michigan State University
Högman et al, *Hunduppfödarens handbok*, 1999
Könemann, *Symptom och botemedel*, 2000
Rasbok 2003
Raskompendium Exteriör, 1994 och 2015
Rasstandard för Nova Scotia Duck Tolling Retriever SKK,
Information om röntgenkontroll av leder Svensk Veterinärtidning 12/00
Klubbtidningen Tollaren, årgångarna 1988-2005
Alison Strang & Gail MacMillan, *The Nova Scotia Duck Tolling Retriever*, 1996
Wallin Håkansson Berit, *Kompendium "Hundögonkurs, Katrineholm 001119"*
Veien, Anne Kristi, *Tollarsjuka hos hund: en retrospektiv studie med journalsammanställning av 18 hundar*, SLU 2004
Wiholm Zander Anette, *Renal dysplasi hos hund*, SLU 2003
Wikström Birgitta, *Hundens sjukdomar*, 1996,

Dataprogram

SKK:s Avelsdata, www.skk.se
SSRK:s Rasdata, www.ssrk.se

Websidor

Agria, www.agria.se
Genetica, www.genetica.se
Reumatikerförbundet, www.reumatikerforbundet.org
SKK:s Anomalex, www.skk.se
SSRK- Svenska Spaniel och Retriever klubben, www.ssrk.se
Tollarklubben, www.tollarklubben.se
Nova Scotia Duck Tolling Retriever Club of Canada (NSDTRCC), <https://toller.ca/>
Hundgenetikgruppen, <http://hunddna.slu.se>
Ofa-orthopedic foundation for animals, www.ofa.org
K9data.com, <https://www.k9data.com/>

Övrigt

Agria Breed Profile 2011-2016
Hälsoenkät, Tollarklubben 2016
BPH 500-analys SKK
Jaktprovsprotokoll och utställningskritiker
Enkätundersökningar av Tollarklubben om rasproblematik 2018, valpförmedling 2018, mentalitet 2019
Tollarklubbens övriga verksamhetsarbete.

Bilagor